

Staten-Generaal

Opvang en Vrije Tijd van Schoolkinderen

Een initiatief van
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, gelijke kansen en Brussel
Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke ordening en Sport

Aanbevelingen werkgroep 2

Kwaliteit

Voorzitter dr. Kristien Nys
Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (HUB-KAHO)

Samenstelling Werkgroep

Amke Ballieul	Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw
Els Cuisinier	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk – Afdeling Jeugd
Mieke Daems	Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs
Jeanine De Buysscher	PPJ - Werkgeversfederatie Jeugdzorg
Jan De Crom	Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap
Paul De Meester	Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs
Heidi Desmet	GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Barbara Devos	Vlaams Welzijnsverbond
Stijn Gryp	ACV - Algemeen Christelijk Vakverbond
Marleen Lefèvre	Vlaams Platform Buitenschoolse Opvang
Matthieu Lenoir	Universiteit Gent
Dina Librecht	Vlaams Platform Buitenschoolse Opvang
Johan Meire	Kind en Samenleving
Bert Menten	Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media
Tanja Moens	Bloso
Jan Panhuysen	Vlaamse Onderwijsraad
Brecht Peleman	VBJK - Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen
Martine Smets	Kind en Gezin
Jos Thys	Departement Onderwijs en Vorming
Ellen Van Hertbruggen	ACLVB – Liberale Vakbond
Christel Verhas	Gezinsbond
Sanne Vrancken	Vlaams Platform Buitenschoolse Opvang
Verontschuldigd	
Francoise Vermeersch	Vlaams ABVV - Algemeen Belgisch Vakverbond

Vooraf

- Bottom up aanpak
  - Brede vertegenwoordiging:
    - verschillende sectoren
    - werknemersorganisaties
    - onderzoekers
    - belangenverenigingen
  - ‘Open’ input
    - aansluitend bij insteek van Werkgroep 1
- Verdere reflectie, uitdieping en terugkoppeling noodzakelijk
  - ⇒ Aanzet voor verder overleg met ‘alle’ relevante stakeholders

Besproken thema's

I. Legitimering

Moet er een specifiek kwaliteitskader voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen ontwikkeld worden?

Zo ja

Wat is de betekenis? Wat is het statuut?
Hoe daarmee omgaan?

II. Wie neemt daarin een rol op?

III. Invulling?

I. Legitimering: vaststellingen (1)

1. Aanbod is heel divers:

- Aanbieders (verschillende sectoren)
- Locatie
- Organisatievorm
- Regelgevende en subsidiërende overheden
  - o.a. personeelsvereisten, -omkadering en -statuten, begeleider-kindratio, binnen- en buitenruimte enz.
    - ⇒ Belemmert samenwerking, optimale inzet van competenties, van infrastructuur enz.

2. Er is veel kennis, er zijn good practices, maar: onvoldoende 'gedeeld' (bekend)

I. Legitimering: vaststellingen (2)

3. Huidige aanbod is ontoereikend

- Niet behoeftedekkend
- Onvoldoende verspreid, toegankelijk, laagdrempelig
  - Alle kinderen?
    - Kinderen van niet-werkende ouders
    - Kinderen met een specifieke zorgbehoefte
    - Maatschappelijk kwetsbare kinderen
  - 'Verplaatsing/vervoer = verkapte vorm van opvang'?
    - Zie o.a. nota leerlingenvervoer Kinderrechtencommissariaat

⇒ Gelijkberechtiging voor kinderen en ouders en recht op deelname is niet gewaarborgd

I. Legitimering: vaststellingen (3)

4. Kwaliteit:

- Niet overall even 'sterk' / gewaarborgd
  - Risico: onder druk door vraag naar uitbreiding 'kwantiteit'
  - Kwaliteitsaspecten onlosmakelijk met elkaar verbonden:
Kinderen die er zijn, groepssamenstelling, aanbod (cf. activiteiten, binnen- en buitenruimte, materialen, regels enz.), begeleidersteam (cf. competenties, aantal enz.)
    - 'Infrastructuurwachtlijsten' (cf. voor uitbreiding, vernieuwing)
    - Team:
      - onvoldoende begeleiders / medewerkers
      - ongewild hoog verloop van begeleiders /medewerkers
- ⇒ 'negatieve' betekenis
- » kinderen
  - » begeleiders, medewerkers

I. Legitimering: vaststellingen (4)

5. Noden en behoeften van kinderen:

Zie o.a. art. 31 Kinderrechtenverdrag, General Comment en wetenschappelijke inzichten:

- Welbevinden, gezonde emotionele en fysieke ontwikkeling en betrokkenheid
- Tijd en ruimte voor rust en vrije tijd, bij vrienden zijn
- Participatie, mening geven en mee beslissen
- Gebruik publieke ruimte
- ...

6. Drie verantwoordingsperspectieven:

- Kinderen
- Ouders
- Organisatie (m.i.v. medewerkers en team) en beleid

I. Legitimering: aanbevelingen (1)

1. Eén referentiekader voor kwaliteit van opvang- en vrijetijdsaanbod

- Is richtsnoer voor kwaliteit
- Is voor elk initiatief en voor elk kind geldend, maar is **geen meetkader** voor 'kinduitkomsten'
- Omvat diversiteit van aanbod
- Is een 'open' kader
  - gemeenschappelijke doelstellingen
  - algemene principes
- Is hulpmiddel om over 'eigen werking' te reflecteren
- Biedt (groep van) actoren/aanbieders mogelijkheid om eigen accenten te leggen, rekening houdend met opvangmoment en context

I. Legitimering: aanbevelingen (2)

- Is er o.w.v. het kind en is opgesteld vanuit het perspectief van het kind
- Dient verschillende functies:
  - Biedt kinderen ontwikkelingskansen en mogelijkheid een leuke vrije tijd te hebben (zie verder, doel)
  - Bevordert gelijke kansen voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte
  - Laat ouders toe te participeren aan arbeidsmarkt, (beroeps)opleiding en activiteiten die bijdragen tot hun eigen ontplooiing
  - Vergroot mogelijkheid voor ouders om tot een 'gedeelde opvoeding' te komen

II. Wie neemt een rol op? Vaststellingen

1. Zie diversiteit van aanbod: verschillende beleidsdomeinen en overheden zijn betrokken
  - eigen regelgeving
  - al dan niet eigen subsidiestromen
2. Integraal en sectoroverschrijdend denken en werken op beleids- en uitvoeringsniveau wordt nog onvoldoende 'benut'
3. Gebrek aan middelen: er zijn noden in elke sector

II. Wie neemt een rol op? Aanbevelingen (1)

1. De Vlaamse regering zet in op kwantiteit en kwaliteit van het aanbod
2. De Vlaamse regering bepaalt het basisreferentiekader:
  - op advies van gebruikers, aanbieders, werknemers, sociale partners en deskundigen
  - in functie van de gelijkberechtiging van kinderen en hun ouders
3. De Vlaamse regering en beleidsmakers inventariseren sterktes en knelpunten en drempels in huidige aanbod

II. Wie neemt een rol op? Aanbevelingen (2)

4. De Vlaamse regering en beleidsmakers zetten in op integrale benadering en sectoroverschrijdend werken, dat vraagt:

- In kaart brengen van mogelijkheden tot samenwerking
- Aandacht voor complementariteit en streven naar synergie
- Meer uitgebreid en diepgaand overleg met alle stakeholders
- Duurzaam beleid ($\neq$ vrijblijvend)
- Met daarbij:
  - aandacht voor 'grootste noden' van elke sector
  - elke sector moet 'eigen dynamiek' naar kwaliteitsverbetering van het aanbod stimuleren

II. Wie neemt een rol op? Aanbevelingen (3)

5. Vlaamse regering en beleidsmakers zetten in op hertekening en uitbreiding van middelen
6. Vlaamse regering en beleidsmakers bewaken 'ondernemerschap met sociaal oogmerk'
7. Aanbieders:
  - Benutten ruimte om eigen accenten te leggen
  - Stimuleren 'eigen dynamiek' naar kwaliteitsverbetering van het aanbod (cf. supra)

III. Invulling: vaststellingen

- Zie 'legitimering' basisreferentiekader
- Zie 'wie neemt een rol op?'

III. Invulling: aanbevelingen (1)

1. Aanbod

- Een plek waar kinderen zichzelf mogen zijn
- Een plek met een verrijkend, uitdagend en stimulerend aanbod op maat van kinderen die er zijn
- Flexibel met gevarieerde keuze
  - Kan verschillen per aanbod
  - Afweging individuele noden versus noden van de groep
- Promoot autonomie (cf. keuzevrijheid), participatie en (fysieke en sociaal-emotionele) veiligheid
- 'Promotie' niet-leeftijdsgebonden aanbod

III. Invulling: aanbevelingen (2)

Vrije deelname aan sport en spel, recreatieve, culturele en artistieke activiteiten, afgestemd op de eigenheid en diversiteit van kinderen (cf. interesses, (zorg)behoeften, mogelijkheden, talenten)

- ⇒ Inzetten op coherent en continu aanbod
  - Vlotte transitie momenten
  - Er mogen verschillen zijn
  - Praktisch en inhoudelijk initiatiefoverschrijdend afstemmen

III. Invulling: aanbevelingen (3)

2. Begeleider-kindratio opstellen en verbeteren in functie van:

- (zorg)behoeften van de kinderen
- aard van de activiteit
- fysieke ruimte
- competenties van de begeleiders

en vertrekkend vanuit wetenschappelijke inzichten

III. Invulling: aanbevelingen (4)

3. Inzetten op een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team in functie van de kinderen

- Initiatiefnemers hebben op organisatieniveau een visie op:
  - Rekruteren van begeleiders en medewerkers (professionelen en vrijwilligers)
⇒ *'diversiteit in team'* (zie verder)
  - Inzetten van begeleiders en medewerkers
⇒ *'juiste man / vrouw op de juiste plaats'*

III. Invulling: aanbevelingen (5)

3. Inzetten op een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team in functie van de kinderen

– Team dat zich kenmerkt door:

- 'Continuïteit'

- beleidsmakers en sectoren maken werk van 'retentiebeleid', bijvoorbeeld: eenvormige en transparante loon- en arbeidsvoorwaarden

- 'Diversiteit'

- Werkervaring, competenties, opleiding, interessegebieden enz.

- 'Lage instap' mogelijk maken:

- » open staan voor opname van kortgeschoolden

- » voorzien van doorgroeimogelijkheden, leertrajecten, aangepast VTO-beleid en omkadering (bv. ondersteunend aanspreekfiguur)

III. Invulling: aanbevelingen (6)

3. Inzetten op een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team in functie van de kinderen

- Team dat zich kenmerkt door (vervolg)
  - ‘Begrensde, brede inzetbaarheid’
    - I.f.v. competenties en interesses van teamleden
    - Sectoroverschrijdend zoeken naar complementariteiten en synergie
      - ⇒ duurzamere taken, jobs en loopbanen
    - Vraagt statuten die dat toelaten

III. Invulling: aanbevelingen (7)

3. Inzetten op een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team in functie van de kinderen

- Minimale competenties bij individuele begeleiders en medewerkers:
  - Omgaan met kinderen,
  - Samenwerken met ouders, teamleden en externen,
  - Respect voor diversiteit, eigenheid en integriteit,
  - Reflecteren over teamwerking, eigen handelen en dat van kinderen
  - Bereidheid om eigen handelen bij te sturen / te verbeteren i.f.v. de kinderen

III. Invulling: aanbevelingen (8)

3. Inzetten op een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team in functie van de kinderen
  - Begeleiders en medewerkers leveren, elk vanuit hun eigen rol en deskundigheid, actieve bijdrage in de werking
  - Omkadering die competenties van begeleiders en medewerkers in het team kan versterken
  - Aangepast vormings-, trainings- en opleidingsbeleid

III. Invulling: aanbevelingen (9)

4. Infrastructuur

- Binnen- en buitenruimte moet kinderen ontwikkelingskansen bieden en tegemoet komen aan (zorg)behoeften (zie Aanbod)
- Bereikbaar en toegankelijk voor alle kinderen
- In de buurt van ander activiteiten aanbod (cf. webfunctie)
- Optimale inzet van beschikbare ruimte
- Visie ontwikkelen over gebruik van:
  - Publieke ruimte
  - Multifunctionele gebouwen, ruimtes, terreinen
    - ⇒ Vraagt stimulansen vanuit subsidiebeleid (cf. middelen)

III. Invulling: aanbevelingen (10)

5. Bereik van kwaliteitsvol aanbod vergroten:

- Betere spreiding van het aanbod
- Keuzevrijheid in grootschaliger aanbod
- Zie ook: coherent en continu aanbod

⇒ Vraagt samenwerking en sectoroverschrijdende afstemming

III. Invulling: aanbevelingen (11)

5. Bereik van kwaliteitsvol aanbod vergroten:

Samenwerking en sectoroverschrijdende afstemming

- Op beleids- en uitvoeringsniveau (over initiatieven heen, bv. webfunctie) en met ouders en kinderen (cf. supra)
- Inhoudelijk en praktisch organisatorisch
  - ‘Ontsluiting’ van bestaande inzichten en good practices (lokaal + bovenlokaal, cf. op Vlaams niveau)
  - Vraagt duidelijk mandaat
  - Alle actoren moeten open staan voor vernieuwing

⇒ *Efficiënte, billijke inzet vanuit economisch, ecologisch en ontwikkelingskansen gericht oogpunt*